

Fakultet za poslovne studije i pravo
Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo
Univerziteta „Union - Nikola Tesla“ u Beogradu
Institut za srpsku kulturu, Priština - Leposavić

Međunarodni naučni skup

DA SE VEČNO PAMTI
NATO AGRESIJA NA SRJ
(REPUBLIKU SRBIJU)

Zbornik apstrakata

Beograd, mart 2020.

DA SE VEČNO PAMTI
NATO AGRESIJA NA SRJ (REPUBLIKU SRBIJU)
Međunarodni naučni skup
Zbornik apstrakata

Izdavači	Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union Nikola Tesla“ u Beogradu Institut za srpsku kulturu Priština - Leposavić
Suizdavač	Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta „Union Nikola Tesla“ u Beogradu
Za izdavače	Prof. dr Milan Radosavljević, dekan Fakulteta za poslovne studije i pravo, Univerziteta „Union Nikola Tesla“ u Beogradu Prof.dr. Dragan Tančić, direktor Instituta za srpsku kulturu, Priština - Leposavić
Urednik zbornika	Prof. dr Miodrag Gordić
Dizajn korica	Zoran Bojanić
Priprema za štampu	Zoran Bojanić
Štampa	Beopress, Beograd
Godina	2020.
Tiraž	200
Redakcija	Fakultet za poslovne studije i pravo, Staro sajmište 29, Jurija Gagarina 149A, 11070 Novi Beograd Telefon: +381 11 40 03 539 info@fsp.edu.rs www.fsp.edu.rs

ISBN 978-86-81088-37-1

Faculty for business studies and law
Faculty of information technology and engineering
University “ Union - Nikola Tesla”, Belgrade
Institute for Serbian culture with headquarters in Leposavić

International scientific conference

TO REMEMBER FOREVER
NATO AGGRESION ON SRJ
(REPUBLIC OF SERBIA)

Book of Abstracts

Belgrade, 2020

NAUČNI ODBOR

Prof. dr Milan Radosavljević, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija
Emeritus prof. dr Života Radosavljević, Integrisani obrazovni sistem za društvene i prirodne nauke, Beograd, Srbija

Prof. dr Dragan Tančić, Institut za srpsku kulturu, Priština – Leposavić, Srbija

Prof. dr Maja Anđelković, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd, Srbija

Prof. dr Milan Milošević, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija

Prof. dr Tatjana Senjuškina, Krimski federalni Univerzitet Vernadski, Simferopolj, Ruska Federacija

Prof. dr Iztok Podbregar, Fakulteta za organizacione nauke, Kranj, Univerzitet u Mariboru, Slovenija

Prof. dr Polona Šprajc, Fakulteta za organizacione nauke, Kranj, Univerzitet u Mariboru, Slovenija

Prof. dr Dejan Mihailović, Tehnički univerzitet Montereï, Meksiko

Prof. dr Aleksandar Fedorov, Pedagoški institut, Taganrog, Rusija

Prof. dr Milenko Macura, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Srbija

Prof. dr Jovan Bazić, Univerzitet u Kosovskoj Mitrovici, Kosovska Mitrovica, Srbija

Dr Aleksandra Pećinar, Nacionalna istraživačka fondacija „Elefterios K. Venizelos” Chania, Krit, Grčka

Prof. dr Branko Krga, Fakultet za diplomatiju i bezbednost, Beograd, Srbija

Prof. dr Obrad Stevanović, Kriminalističko policijska akademija, Beograd, Srbija

Prof. dr Saša Knežević, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Niš, Srbija

Prof. dr Marko Atlagić, Filozofski fakultet, Kosovska Mitrovica

Prof. dr Srđan Aleksić, Advokatska kancelarija Aleksić, Niš

Prof. dr Vladeta Radović, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu, Niš, Srbija

Prof. dr Božidar Forca, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija

Prof. dr Olja Arsenijević, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija

Prof. dr Jan Marček, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija

Prof. dr Marko Parezanović, Akademija za nacionalnu bezbednost, Beograd, Srbija

Doc dr Ivan Petrović, Vojna akademija, Univerzitet odbrane, Beograd, Srbija

Doc dr Ivan Vulić, Vojna akademija, Univerzitet odbrane, Beograd, Srbija

Doc. dr Relja Željki, Akademija za nacionalnu bezbednost, Beograd, Srbija

Doc. dr Aleksandar Martinović, Pravni fakultet, Novi Sad

- Dr Velibor Lazarević, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Jasmina Ahmetagić, viši naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Marija Jeftimijević Mihajlović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Ana Stišović Milovanović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Aleksandar Pavlović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Zvezdana Elezović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Gordan Bojković, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Srđan Slović, viši naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Dragana Janjić, viši naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Ivan Becić, viši naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Vesna Zarković, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Dalibor Velojić, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Mirjana Bečejski, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Ana Mumović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Dr Ivana Ženarju-Rajović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Lepasavić, Srbija
- Prof. dr Miodrag Gordić, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija.

SCIENTIFIC COMMITTEE

prof. dr Milan Radosavljevic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia

Emeritus Prof. dr Života Radosavljević, Integrated Education System for the Social and Natural Sciences, Belgrade, Serbia

prof.dr Dragan Tancic, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

prof. dr Maja Andjelkovic, Faculty of Information Technology and Engineering, Belgrade, Serbia

prof. dr Milan Milosevic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia

профессор Татьяна Сенюшкина, Крымский федеральный университет имени В.И.Вернадского, Симферополь, Российская Федерация

prof.dr Iztok Podbregar, Faculty of Organizational Sciences, Kranj, University of Maribor, Slovenia

prof.dr Polona Sprajc, Faculty of Organizational Sciences, Kranj, University of Maribor, Slovenia

prof.dr Dejan Mihailovic, Monterey Technical University, Mexico

prof.dr Aleksandar Fedorov, Pedagogical Institute, Taganrog, Russia

prof. dr Milan Macura, Ministry of education, science and technological development, Belgrade, Serbia

Professor Dr. Jovan Bazic, University of Kosovo Mitrovica, Kosovska Mitrovica, Serbia

dr Aleksandra Pecinar, National research foundation “Elefterios K. Venizelos” Chania, Crete, Greece

prof.dr Sasa Knezevic, Faculty of Law, University of Niš, Niš, Serbia

prof.dr Marko Atlagic, Faculty of Philosophy, Kosovska Mitrovica

prof. dr Srdjan Aleksic, Law Office Aleksić, Niš

prof.dr Vladeta Radovic, Faculty of Philosophy, University of Niš, Niš, Serbia

prof.dr Bozidar Forca, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia

prof.dr Olja Arsenijevic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia

prof.dr Branko Krga, Faculty of Diplomacy and Security, Belgrade, Serbia

prof.dr Jan Marcek, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia

prof. dr Marko Parezanovic, National Security Academy, Belgrade, Serbia

assist. prof. dr Ivan Petrovic, Military Academy, University of Defense, Belgrade, Serbia

assist. prof. dr Ivan Vulic, Military Academy, University of Defense, Belgrade, Serbia

assist. prof. dr Relja Zeljski, National Security Academy, Belgrade, Serbia

assist. prof. dr Aleksandar Martinovic, Faculty of Law, Novi Sad

dr Velibor Lazarevic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Jasmina Ahmetagic, Senior Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Marija Mihajlovic Jeftimijevic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Ana Stisovic Milovanovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Aleksandar Pavlovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Zvezdana Elezovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Gordan Bojkovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Srdjan Slovic, Senior Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Dragana Janjic, Senior Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Ivan Becic, Senior Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Vesna Zarkovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Dalibor Velojic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Mirjana Becejski, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Ana Mumovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

dr Ivana Zenarju-Rajovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia

prof. dr Miodrag Gordic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia

ORGANIZACIONI ODBOR

Prof. dr Miodrag Gordić, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija
Prof. dr Dragan Tančić, Institut za srpsku kulturu – Priština, Leposavić, Srbija
msr Vladana Lilić, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija
msr Bojan Zdravković, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija
msr Ena Todorović, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija
Doktorand Marija Majstorović, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija
msr Bojana Burić-Mutavčić, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo,
Beograd, Srbija
Doktorand Milan Macura, Pravni Fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija
Dipl. politikolog Petar Tančić, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija.

ORGANIZING COMMITTEE

prof. dr Miodrag Gordic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia
prof.dr Dragan Tancic, Institute for Serbian Culture, Pristina-Leposavic, Serbia
MSc Vladana Lilic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia
LL.M. Bojan Zdravkovic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia
LL.M. Ena Todorovic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia
PhD student Marija Majstorovic, Faculty of Business Studies and Law, Belgrade,
Serbia
MA Bojana Buric-Mutavci, Faculty of information technology and engineering,
Belgrade, Serbia
PhD student Milan Macura, Faculty of Law, University of Belgrade, Serbia
graduate politikologist Petar Tancic, Faculty of Business Studies and Law, Bel-
grade, Serbia

RECENZENTI

Prof. dr Branko Krga, Fakultet za diplomatiju i bezbednost, Beograd, Srbija

Dr Aleksandra Pećinar, Nacionalna istraživačka fondacija „Elefterios K.

Venizelos” Chania, Krit, Grčka

Prof. dr Obrad Stevanović, Kriminalističko policijska akademija, Beograd, Srbija

Prof. dr Polona Šprajc, Fakultet organizacionih nauka, Kranj, Univerziteta u Mariboru, Slovenija

Tatjana Senjuškina, Krimski federalni univerzitet Vernadski, Simferopolj, Ruska Federacija

Prof. dr Dejan Mihailović, Tehnički univerzitet Monterej, Meksiko

Prof. dr Dragan Tančić, Institut za srpsku kulturu, Leposavić, Srbija

Prof. dr Božidar Forca, Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerziteta „Union - Nikola Tesla“, Beograd, Srbija

Prof. dr Marko Parezanović, Akademija za nacionalnu bezbednost, Beograd, Srbija

Prof. dr Olja Arsenijević, Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerziteta „Union - Nikola Tesla“, Beograd, Srbija

Prof. dr Miodrag Gordić, Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerziteta „Union Nikola Tesla“, Beograd, Srbija

Mihail Papas, Fakultet za strane jezike i književnost, Univerzitet u Bukureštu, Rumunija

Dalibor Velojić, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Leposavić, Srbija

Jasmina Ahmetagić, viši naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Leposavić, Srbija

Ana Stišović, naučni saradnik, Institut za srpsku kulturu – Priština, Leposavić, Srbija

REVIEWERS

prof.dr Branko Krga, Faculty of Diplomacy and Security, Belgrade, Serbia
dr Aleksandra Pecinar, National research foundation “Elefterios K. Venizelos”
Chania, Crete, Greece

prof. dr Obrad Stevanovic, Criminal Police Academy, Belgrade, Serbia
prof. dr Polona Sprajc, Faculty of organizational sciences, University of
Maribor, Slovenia

профессор Татьяна Сенюшкина, Крымский федеральный университет
имени В.И.Вернадского, Симферополь, Российская Федерация

prof. dr Dejan Mihailovic, Monterey Technical University, Mexico

prof. dr Dragan Tancic, Institut of Serbian culture, Leposavić, Serbia

Prof. dr Bozidar Forca, Faculty for business studies and law, University “Union
- Nikola Tesla”, Belgrade, Serbia

prof. dr Marko Parezanovic, National Security Academy, Belgrade, Serbia

Prof. dr Olja Arsenijevic, Faculty for business studies and law, University
“Union - Nikola Tesla”, Belgrade, Serbia

Prof. dr Miodrag Gordic, Faculty for business studies and law, University
“Union - Nikola Tesla”, Belgrade, Serbia

Michail Pappas, Faculty of Foreign Languages and Literature ,University of
Bucharest, Romania

Dalibor Velojic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-
Leposavic, Serbia

Jasmina Ahmetagic, Senior Research Associate, Institute for Serbian Culture,
Pristina-Leposavic, Serbia

Ana Stisovic, Research Associate, Institute for Serbian Culture, Pristina-
Leposavic, Serbia

Međunarodni naučni skup
NATO AGRESIJA NA SRJ(REPUBLIKU SRBIJU) DA SE VEČNO PAMTI”
PODRŽALO

MINISTARSTVO PROSVETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE

MINISTARSTVO ODBRANE REPUBLIKE SRBIJE

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRBIJE

KANCELARIJA ZA KOSOVO I METOHIJU REPUBLIKE SRBIJE

САДРЖАЈ

PREDGOVOR	17
САТАНИЗАЦИЈА СРБА КАО ОСНОВНИ ПРЕДУСЛОВ БОМБАРДОВАЊА СРЈ 1999. ГОДИНЕ ОД СТРАНЕ НАТО АЛИЈАНСЕ	21
Марко П. Аглагић	
PROCENA EKOLOŠKIH POSLEDICA OD NATO AGRESIJE NA REPUBLIKU SRBIJU 1999. GODINE	25
Saša T. Bakrač Dragoljub Sekulović	
DID NATO'S AGGRESSION AGAINST SERBIA SET THE STAGE FOR THE STRATEGIC DECLINE OF WESTERN POWER?	29
Gregory R. Copley	
УМЕТНОСТ ПЕВА ПОСЛЕ РАТА: ГОРАН СТОЈЧЕТОВИЋ И САША ФИЛИПОВИЋ – ПОЧЕТАК И КРАЈ У СЛИЦИ БЕЗ РЕЧИ	33
Душица М. Филиповић	
ОД ХИБРИДНОГ РАТА ДО СВЕДИМЕНЗИОНАЛНИХ ОПЕРАЦИЈА ПРЕКО КРШЕЊА МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА	35
Божидар Форца	
ОДРЕЂИВАЊЕ ОСНОВНИХ ЗАХТЕВА ЗА ИЗБОР ТАКТИЧКОГ РАДАРА ЗА КОНТРОЛУ ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА НА ОСНОВУ ИСКУСТАВА ИЗ УПОТРЕБЕ ЈЕДИНИЦА ВАЗДУШНОГ ОСМАТРАЊА И ЈАВЉАЊА У ТОКУ ОДБРАНЕ ОД НАТО АГРЕСИЈЕ.....	39
Миодраг Л. Гордић Иван Б. Петровић Ђорђе Ђукић	
SRPSKA PRAVOSLAVNA CRKVA U ODBRANI OD NATO AGRESIJE NA SRBIJU I CRNU GORU 1999. GODINE.....	43
Jovan Janjić	
КУКАВИЦЕ ОД ВЕЛИКЕ ХОЧЕ ПЕТРА ХАНДКЕА (КУКАВИЧЈЕ ДОБА ИЛИ ЖИВОТ БЕЗ БУДУЋНОСТИ)	47
Марија Јефтимјевић Михајловић Мирјана Бечејски Halimah Onalla	
НОВОСАДСКИ МОСТОВИ КАО МЕСТА СЕЃАЊА.....	51
Јасмина П. Кнежевић	

GLOBALIZACIJA, POSLEDICE, IZMAGLICE SEĆANJA - NATO BOMBARDOVANJA SR JUGOSLAVIJE.....	55
Milenko Macura	
NEKE DETERMINANTE STAVA GRAĐANA SR JUGOSLAVIJE (REPUBLIKE SRBIJE) O OTPORU NATO AGRESIJI.....	57
Jan Marček	
Zoran Kilibarda	
Jovanka Šaranović	
PROBLEM OPRAVDANOG UBISTVA U RATU I NJEGOVA ARGUMENTACIJA U SAD KAO OPRAVDANJE ZA VOJNE AKCIJE NATO I VOJNIH SNAGA SAD	61
Branko Marković	
Dejan Ilić	
ZBRINJAVANJE ZEMLJIŠTA KONTAMINIRANOG PIRALENOM USLED NATO AGRESIJE NA SRBIJU.....	65
Slobodan Mašić	
Duško Kostić	
„БЕОГРАД ЈЕ ЖИВ (ПОЗДРАВ ИЗ ХИРОШИМЕ)“ – ИСКУСТВО РАТА И СТАТУС НАРАТИВНОГ ИДЕНТИТЕТА У ЗБИРЦИ ФАСЦИКЛА 1999/2000 СТЕВАНА РАИЧКОВИЋА.....	67
Сена Михаиловић Милошевић	
АНАЛИЗА САДРЖАЈА ПРЕСУДЕ ОКРУЖНОГ СУДА У БЕОГРАДУ БРОЈ К. 381/2000 ОД 21. 09. 2000. ГОДИНЕ ПРОТИВ ВИЛИЈЕМА КЛИНТОНА, МЕДЛИН ОЛБРАЈТ, ЕНТОНИ БЛЕРА И ДРУГИХ, ЗБОГ АГРЕСИЈЕ НА СРЈ ТОКОМ 1999 ГОДИНЕ	69
Марина Д. Мијатовић	
Јован Гордић	
Петар Танчић	
САВЕТ ЕВРОПЕ О БОМБАРДОВАЊУ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ 1999. ГОДИНЕ И О ПИТАЊУ ПОЛОЖАЈА ЦРНЕ ГОРЕ У ФЕДЕРАЦИЈИ.....	73
Ратомир Миликић	
САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ ЗАШТИТЕ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПА МЕЂУНАРОДНОГ ЈАВНОГ ПРАВА СЛУЧАЈ „КОШАРЕ“	77
Ненад Милкић	
Ана Орачић	
Јован Шарас	
НАТО АГРЕСИЈА НА СРЈ - СТРАТЕГИЈСКО ДОКТРИНАРНЕ ПОУКЕ.....	81
Вангел Милковски	
Милан Миљковић	
НАТО БОМБАРДОВАЊЕ СРЈ КРОЗ ПРИЗМУ НЕДЕЉНИХ ИНФОРМАТИВНИХ НОВИНА (НИН-А).....	85
Ена С. Мирковић	

НАД ЋОСИЋЕВИМ ТУЋИМ ВЕКОО (ВРЕМЕ ЗМИЈА, „РАТНИ“ ДНЕВНИК 1999-2000)	87
Ана Мумовић	
GRČKA ŠTAMPA O RATU U JUGOSLAVIJI 1999	89
Aleksandra M. Pećinar	
NEOLIBERALNI HEGEMONIZAM U MEĐUNARODNIM ODNOSIMA I AGRESIJA NATO NA SAVEZNU REPUBLIKU JUGOSLAVIJU.....	93
Zoran R. Pešić	
ПСИХОЛОШКИ РАТ ИЛИ ТЕОРИЈА ЗАВЕРЕ	97
Јелена Петровић	
Марко Парезановић	
PRIMENA MODELA “PET PRSTENOVA” U NATO AGRESIJI NA SR JUGOSLAVIJU (REPUBLIKU SRBIJU).....	99
Brankica Potkonjak-Lukić	
Jovanka Šaranović	
Marija Majstorović	
НЕКА ПИТАЊА И ШТЕТЕ У ВЕЗИ АГРЕСИЈЕ НАТО-А НА SR JUGOSLAVIJU	103
Milan Radosavljević	
Maja Anđelković	
Života Radosavljević	
Aleksandar Anđelković	
КОРЕНИ ОВК: ФОРМИРАЊЕ АЛБАНСКОГ СЕПАРАТИСТИЧКОГ ПОКРЕТА НА ПРОСТОРУ САП КОСОВО 1968-1989. ГОДИНЕ.....	107
Петар Р. Ристановић	
АГРЕСИЈА НАТО НА СЕРБИЈУ КАК ЦИВИЛИЗАЦИОННИЙ ВЫЗОВ ДЛЯ СЛАВЯНСКИХ НАРОДОВ.....	109
Татјана Александровна Сенюшкина	
КАРАКТЕРИСТИКЕ ШКОЛСКОГ СИСТЕМА ПОД ТУРЦИМА И ЗА ВРЕМЕ НАТО АГРЕСИЈЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ	113
Мирјана Симић	
КРАЈ XX СТОЛЕЋА КАО РОЇЕТАК КРАЈА МЕЃУНАРОДНОГ ЈАВНОГ ПРАВА – АГРЕСИЈА НА SR JUGOSLAVIJU	115
Željko Simić	
Vladan Stanković	
ПРИЛОГ ИЗУЧАВАЊУ СТРАДАЊА КРАЉЕВА И КРАЉЕВЧАНА ТОКОМ АГРЕСИЈЕ НАТО ПАКТА	119
Јован Симијановић	
Милан Матијевић	
Владана Лилић	

НАТО ИНТЕРВЕНЦИЈА НА САВЕЗНУ РЕПУБЛИКУ ЈУГОСЛАВИЈУ И МЕЂУНАРОДНО ПРАВО ЗАСНОВАНО НА ПОВЕЉИ ОУН	121
Срђан Словић	
ОРУЖАНА АГРЕСИЈА НАТО	123
Спасоје Смиљанић	
ОДНОСИ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ПОЛИЦИЈЕ СРБИЈЕ ТОКОМ ОПЕРАЦИЈА НА КОСОВУ И МЕТОНИЈИ, ПРЕ, ЗА ВРЕМЕ И ПОСЛЕ АГРЕСИЈЕ НАТО ПАКТА НА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ (SRJ) 1999. GODINE.....	127
Obrad Stevanović	
FOTOGRAFIJE, ZAPISNICI O UVIDJAJU ISTRAZNIH SUDIJA, SLUJBENE BELEŠKE MUP-A, OBDUKSIONI ZAPISNICI I IZVODI IZ MATIČNIH KNJIGA UMRLIH KAO DOKUMENTI O NATO AGRESIJI NA SRJ, REPUBLIKU SRBIJU, KOSOVO I METOHIJU OD 24. MARTA DO 24. APRILA 1999 GODINE	129
Dragan Tančić	
Predrag Gordić	
Olja Arsenijević	
ИЗВЕШТАВАЊЕ ЛИСТА НАРОДНЕ НОВИНЕ О БОМБАРДОВАЊУ НИША И СР ЈУГОСЛАВИЈЕ 1999. ГОДИНЕ	133
Далибор Велојић	
NATO AGGRESSION ANALYSIS AS THE CAUSE OF LONG-TERM NEGATIVE CONSEQUENCES IN THE ECONOMY AND SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN YUGOSLAVIA.....	137
Nikola Vidović	
Milenko Dželetović	
Hatidža Beriša	
АСПИРАЦИЈЕ И ПЛАНОВИ ВЕЛИКИХ СИЛА ПРЕМА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ (1878–1945)	141
Весна С. Зарковић	
Иван М. Бецић	
ВОЈНА НЕУТРАЛНОСТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И САРАДЊА СА НАТО КРОЗ ПАРТНЕРСТВО ЗА МИР.....	145
Реља Жељски	
Невена Гаврић	
НАЈВЕЋИ КУКАВИЧЛУК У ИСТОРИЈИ РАТОВАЊА И СРПСКЕ ЖРТВЕ.....	149
Биљана Живковић	

НОВОСАДСКИ МОСТОВИ КАО МЕСТА СЕЋАЊА

Јасмина П. Кнежевић

Институт за српску културу – Приштина / Лепосавић, Лепосавић, Србија,
jasmina_yucetic@yahoo.com

Апстракт: У студији „Култура памћења (Писмо, сећање и политички идентитет у раним високим културама)“, Јан Асман наглашава значај теме памћења којој се у новије доба у науци посвећује све већа пажња. Интересовање за феномен сећања подстакнуто је, пише он, следећим разлозима: употребом електронских медија и екстерним меморисањем, рађањем пост-културе као антипода традиционалне културе, као и лаганим нестанком оних генерација које су, како каже, памтиле најтеже људске злочине у историји. Наглашавајући значај сећања као начина на који се односимо према прошлости, а са њим у вези и идентитета као врсте политичке имагинације, као и културног континуитета као начина на који настаје традиција, Асман инсистира на конективним структурама, као начинима на које се једна култура унутар себе повезује у социјалној и временској димензији. Конективне структуре почивају на понављању: на тај начин се друштвена аутоперцепција преноси кроз време и твори оно што називамо идентитет. Он је, дакле, уско повезан са културом сећања. Истичући у први план значај спољних, тј. друштвених и културолошких оквира на феномен културног памћења, Асман разликује четири области спољне димензије памћења: миметичко памћење, памћење предмета, језик и комуникацију (комуникативно памћење), културно памћење (обухвата сва три, претходно наведена облика памћења). Као што миметичке радње које осим сврхе имају и смисао добијају статус ритуала, исто тако и предмети који осим сврхе имају и особити значај и значење у животу заједнице, „они излазе ван хоризонта памћења предмета јер чине експлицитним имплицитни индекс времена и идентитета“ (Јан Асман).

Један у низу предмета кога не само употребна, већ и симболична вредност чини особито значајним за живот човека, јесте мост. У животу Новосађана, које ток Дунава раздваја од његове десне обале, мостови играју пресудну улогу за живот и функционисање града. Од најранијих времена Дунав је на подручју садашњег Новог

Сада премошћаван чамцима и скелама (постоји, тако, пише Богољуб Савин у књизи о мостовима Новог Сада, римски податак о коришћењу скеле из 294. године, а на подручју између садашњег Новог Сада и Петроварадина скела се користи од 1213. године). У време турске владавине и заузећа Петроварадинске тврђаве још увек се не помињу трајни мостови, већ понтонски мостови и скеле. Турци су употребљавали мостове у ратне сврхе, пише Савин, и подигли су девет понтонских мостова. Тачан број привремених мостова крај Новог Сада тешко је утврдити. И, док Богољуб Савин тврди да је од изградње првог понтонског моста из турског доба (1526. године) до 1788. године на току Дунава крај Новог Сада било постављено четрдесет и осам понтонских мостова, Велимир Вукмановић у књизи „Нови Сад на Дунаву“ помиње чак сто тридесет и пет понтонских мостова од XVI до XX века.

Понтонски мост из 1788. године био је изузетно квалитетан; употребљаван је до 1918. године, и памтимо га под именом Хагенов мост. Од тога времена па до наших дана, Новосађани су Дунав прелазили на тринаест трајних мостова, од којих је већина уништена ратним и војним разарањима. Последње разарање својих мостова Новосађани памте из 1999. године, када су сва три моста страдала у војним операцијама НАТО алијансе. На прагу XXI века Дунав је крај Новог Сада поново премошћаван скелама. На месту старих, изграђени су нови мостови, као и толико пута у историји. Уместо њих, остало је сећање. Освртом на историјат и значај мостова у животу Новосађана, аутор овога рада покушава да да одговор на питање каква је њихова улога у креирању идентитета Новосађана, а са тим у вези и одржању културног континуитета, и да ли се, у складу са тим, могу сматрати местом сећања?

Кључне речи: Нови Сад, Дунав, мостови, култура памћења, места сећања, идентитет, НАТО бомбардовање СР Југославије.

BRIDGES OF NOVI SAD AS PLACES OF REMEMBRANCES

Jasmina P. Knežević

*Institute for Serbian Culture - Priština / Leposavić, Leposavić, Serbia,
jasmina_yucetic@yahoo.com*

Abstract: *In his study „Cultural Memory“ (Letter, Memory and Political Identity in Early Civilizations), Jan Assmann is pointing out the significance of the subject of memory to which more and more attention is being paid in modern science. His interest in the phenomenon of memory was fueled, as he writes, by the following reasons: usage of digital media and external memorising, creation of post-culture as an antidote to traditional culture and the slight disappearance of the generations that had a memory of the most gruesome crimes in human history. Emphasizing the importance of the memory as a way of dealing with past, identity as a way of political imagination and cultural continuity as a process of creating one's tradition, Assmann insists on connective structures, that connect one culture within themselves in a social and temporal dimension. These structures are grounded on the basis of repetition; it is a way social self-perception is being transferred through time and creating what we like to call identity. Accentuating the significance of external (social and cultural) factors in regards to the phenomenon of the cultural memory, Assmann differentiates between four areas of the external dimension of memory: mimetic memory, memory of an object, language and communication (communicative memory) and culutural memory which consists of the three mentioned beforehand. As mimetic actions, that besides purpose, have their meaning, acquire the status of a ritual, the same way objects that aside from serving the purpose, have a significance and meaning in the life of a community, „they go beyond the horizon of object memory because they make explicit the implicit index of time and identity“ (Jan Assmann).*

One in a series of objects that has, besides useful, a symbolic value that makes it extremely significant in a person's life, is a bridge. In the lives of people of Novi Sad, who are separated from the right side of their city by the river Danube, bridges play a powerful role in the functioning of the town and everyday life. From the earliest time, the Danube in the area of today's Novi Sad was crossed over by boats and ferryboats (there is, as Bogoljub Savin says in the book about bridges of Novi Sad, Roman data regarding the usage of ferryboat from 294 AD, and in the area between Novi Sad and Petrovaradin, ferryboat is being actively used since 1213 AD).

During Ottoman governance and occupation of Petrovaradin fortress, there is no mention of permanent bridges, only pontoons and ferryboats. Ottomans used bridges for war purpose and they erected nine pontoon bridges, according to Savin. The exact number of temporary bridges around Novi Sad is hard to determine. And while Bogoljub Savin claims that since the erection of the first pontoon bridge from Ottoman era (1526 AD) until 1788 AD there have been 48 pontoon bridges, Velimir Vukmanović in his book „Novi Sad na Dunavu“ mentions over 135 pontoon bridges from 16th until 20th century.

Pontoon bridge from 1788 AD was of exceptionally good quality; it has been used until 1918 AD and has been known under the name Hagen's bridge. From that time to the present day, Danube was crossed over 13 permanent bridges, of which most have been destroyed in war and military actions. The latest demolition of their bridges, people of Novi Sad witnessed in 1999, when all three bridges were destroyed due to bombing of NATO alliance. At the beginning of the 21st century, Danube was again crossed over by ferryboats. In the places of the old, new bridges have been built, as so many times before in history. Instead of the old bridges, all we have now is a memory of them. Reflecting on the history and importance of bridges in the life of the local community, author of this paper is trying to answer the question what is their role in creating the identity of people of Novi Sad and in maintaining cultural continuity and can they, accordingly, be considered places of remembrances?

Keywords: *Novi Sad, Danube, bridges, cultural memory, places of remembrances, identity, NATO bombing of Yugoslavia.*
